PROBLEMATICA HOLOCAUSTULUI ÎN TRANSNISTRIA (1941-1944)

David BORCHIN

Regiunea Transnistria situată între râurile Nistru şi Bug a intrat în anii 1941-1944 sub administraţie românească cu statut de teritoriu pus sub controlul unui guvernator care răspundea direct lui Ion Antonescu, conducătorul de facto al României în acea perioadă. Regiunea a fost oferită ca un cadou României de către Hitler în speranţa de a potoli pretenţiile teritoriale ale lui Antonescu pentru Transilvania de Nord, acesta, la rândul său, a acceptat să primească Transnistria motivând că nu este dispus să piardă ceea ce deja i s-a dat. Guvernatorului Transnistriei, Gheorghe Alexianu, i s-a spus de către Antonescu să guverneze această provincie ca şi cum va aparţine României pentru totdeauna. Trebuie menţionat faptul că 80% din populaţia Transnistriei, era din punct de vedere etnic, ucraineană, iar numai 5% din populaţie era etnic românească. Astfel, nu se poate vorbi de o realipire a Transnistriei la Patria-mamă, aşa cum se putea vorbi de Basarabia sau nordul Bucovinei. Antonescu avea să trateze Transnistria ca o regiune separată a României în timpul dictaturii sale, iar în acest sens va desfăşura aici experimentul român al Holocaustului prin care va deporta evreii din Basarabia şi Bucovina de Nord din care cca 210.000 vor muri din pricina tifosului şi a condiţiilor inumane în care au fost ţinuţi, condiţii care au avut ca ultim scop dezumanizarea totală şi exterminarea fizică a deţinuţilor vinovaţi doar de faptul de a se fi născut evrei.

Pe lângă evreii deportaţi, se numără şi evreii transnistreni din care o treime au rămas în urma retragerii armatei sovietice din faţa armatei Germaniei naziste. Aceştia vor muri în această perioadă din pricina asentimentului lui Antonescu, conform căruia evreii au fost găsiţi responsabili de toate relele pe care le-a întâmpinat Armata română de când a trecut Nistrul. Masacrarea evreilor din Transnistria a început cu activităţile unităţii Einsatzgruppe D care, după ce a omorât câteva zeci de mii de evrei transnistreni, a trebuit să părăsească regiunea pentru a rămâne în apropierea frontului, mai ales după Acordul de la Tighina, când responsabilitatea administrării Transnistriei a căzut pe umerii statului român. Guvernatorul Transnistriei, Gheorghe Alexianu, a motivat necesitatea creării unor colonii în Transnistria din pricina imposibilităţii coabitării paşnice dintre evrei şi români, din acest motiv se credea că evreii trebuiau împinşi cât mai mult înspre Răsărit, chiar până în zona de ocupaţie germană. După protestele venite din partea administraţiei Reichskomissariat-ului, aceasta nu a mai reprezentat o opţiune viabilă,

iar autorităţile româneşti din Transnistria, cu ajutorul poliţiilor locale ucrainene, au trebuit să construiască nişte improvizaţii de lagăre în care să adăpostească evreii veniţi din Basarabia şi Bucovina. Aceste „lagăre" au fost mai curând zone întinse împrejmuite de poliţia locală ucraineană. Evreii care se aflau în aceste lagăre erau lăsaţi să moară de tifos şi de frig într-o iarnă în care temperatura scădea până la -30 grade Celsius, singurele adăposturi care le-au fost oferite erau cocini de porci.

Judeţul Golta a fost locul principal de exterminare a evreilor deportaţi în Transnistria, motiv pentru care a primit denumirea de regat al morţii, „regele" acestui regat a fost prefectul Modest Isopescu. Sadismul acestuia este relevat prin felul în care inspecta cu o plăcere morbidă mormanele de cadavre din lagăre pentru ca apoi să le fotografieze când acestora li se dădea foc de către evreii rămaşi în viaţă pe care Isopescu îi lăsa „să se încălzească cu cenuşa fierbinte a coreligionarilor lor care au fost sacrificaţi şi prăjiţi, ca să nu spuneţi că sunt un om rău". Doar în judeţul Golta au murit cel puţin 130.000 de evrei, aici au fost cele mai groaznice lagăre ale morţii din Transnistria: Acmecetca, Domanevca şi Bogdanovca. Alături de evreii care au murit în Transnistria se mai numără şi presupuşii romi recidivişti, dintre care cei mai mulţi au fost inocenţi, precum şi românii care refuzau să ia parte la război din motive religioase.

Holocaustul din România şi-a avut ca spaţiu de desfăşurare Transnistria, masacrarea evreilor a avut loc cu acordul tacit al lui Ion Antonescu care a căutat pe cât de mult a putut să se deculpabilizeze de asemenea acţiuni, motivând că deportarea evreilor a fost o măsură necesară pentru securitatea statului român. De aceea a ales Antonescu Transnistria ca locul de desfăşurare al exterminării în masă a evreilor din România, deoarece chiar dacă în momentul respectiv aparţinea statului român, aceasta a avut doar o administraţie separată care îi răspundea direct lui Antonescu, niciodată fiind integrată întru totul în componenţa statului român. Astfel, responsabilitatea acestor masacre cădeau pe umerii funcţionarilor locali, dacă nu chiar pe umerii poliţiei locale ucrainene, iar Antonescu se putea deculpabiliza ca susţinând că a urmărit doar interesele naţionale ale României.

Bibliografie:

Ancel, J. *Transnistria I*. Bucureşti, 1998.

Radu, I. *Evreii sub regimul Antonescu*. Bucureşti, 1997.

Ottmar, T. *„Chestiunea evreiască" în documente militare române. 1941-1944*. Institutul European, Institutul „Elie Wiesel", 2010.

Recomandat
Florin MÜLLER, dr. hab., prof. univ.